

Varför är jämställdhet viktig för demokratin?

Lenita Freidenvall, statsvetare vid Stockholms universitet

Vad är kopplingen mellan politik, jämställdhet och demokrati?

Jämställdhet är en central del i demokratin. Både kvinnor och män ska ha samma makt att påverka samhället och sina egna liv. Alla ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter på livets alla områden. Här spelar politiken en avgörande roll.

De politiska partierna har olika idéer om jämställdhet. Dessa idéer kommer fram i politiska debatter. Det är riksdagen som bestämmer vilken jämställdhetspolitik Sverige ska ha. Regeringen får i sin tur uppdraget att genomföra denna politik.

Sverige har ett utvecklat sätt att genomföra jämställdhetspolitik. Jämställdhetsministern samordnar regeringens jämställdhetspolitik. Men alla ministrar i regeringen har ansvar för jämställdheten. Utbildningsministern ska till exempel se till att skolan är jämställd.

En myndighet ska särskilt jobba med jämställdhetspolitiken. Jämställdhetsmyndigheten följer upp och utvärderar hur det står till med jämställdheten. Men också andra har ansvar. Skolverket ska ge alla elever lika möjligheter oavsett könstillhörighet. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) hjälper unga människor med delaktighet i samhället, kunskap kring sexualitet, hälsa och jämställdhet

Varför är det viktigt att staten jobbar med jämställdhet?

Sverige har kommit långt med jämställdhet. Men det återstår flera utmaningar. Det finns

fortfarande fler män än kvinnor på ledande positioner i samhället. Kvinnor tjänar fortfarande mindre än män. Kvinnor tar ett större ansvar för det obetalda arbetet i hemmet. Men jämställdhet gäller inte bara kvinnors villkor. Pojkars studieresultat i skolan är sämre än flickors. Traditionella normer och föreställningar om män och manlighet leder till psykisk ohälsa, missbruk och riskfyllt beteende. Både pojkar och flickor är dessutom utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Både kvinnors och mäns livsvillkor måste bli bättre.

Politik ger verktyg i arbetet för jämställdhet. Regeringen kan ge uppdrag till myndigheter och tillsätta utredningar. Foto: Magnus Liljegren/Regeringskansliet.

Politik ger verktyg i arbetet för jämställdhet. Riksdagen kan stifta nya lagar. Samtyckeslagen är ett exempel. Regeringen kan ge uppdrag till myndigheter. Regeringen kan tillsätta utredningar och sätta igång nya projekt.

Kommuner och regioner arbetar också med jämställdhet. Det gör även föreningar och organisationer. Riksidrottsförbundet är ett exempel. Kvinnor och män ska ha samma makt och möjlighet att delta i idrottsrörelsen.

Jämställdhet har också ett globalt perspektiv. En del länder har rätt många kvinnor på

ledande poster. Där är jämställdheten bättre. Där ges mer pengar till folkhälsa och sjukvård. Där har folket större förtroende för politikerna.

Vilken roll spelar kvinnor i jämställdhetspolitiken?

En central demokratisk princip är att all offentlig makt utgår från folket. Förr var det männen som bestämde. Riksdagen var inte representativ. Jämställdhet går däremot ut på att både kvinnor och män ska vara med och bestämma. Riksdagen måste avspegla hela befolkningen. Samma gäller fullmäktige i kommuner och regioner. Alltså: utan jämställdhet, ingen demokrati!

När kvinnor är med i politiken lyfts jämställdheten fram. Kvinnliga riksdagsledamöter tar oftare upp frågor om jämställdhet och social välfärd än manliga ledamöter. Hur väl en grupp är representerad spelar alltså roll för vilka frågor som politiker lyfter fram. Skillnaderna har minskat över tid, men har inte helt försvunnit.

▲ Viktiga fakta om kvinnor och män i politiken

- Det första riksdagsvalet där kvinnor fick rösta ägde rum 1921. Fem kvinnor valdes in i riksdagen. Därför firar Sverige 100 år med demokrati 2021.
- Den första kvinnan som utsågs till minister var Karin Kock som var folkhushållningsminister 1948-1949. Hon var också Sveriges första kvinnliga professor i nationalekonomi.
- Efter 2018 års riksdagsval var 46 procent (161 kvinnor) av de valda kandidaterna kvinnor och 54 procent (188) var män.
- I september 2021 består regeringen av tolv kvinnor och elva män, inklusive en statsminister som är man. Sverige har aldrig haft en kvinna som statsminister.

Sammanfattningsvis gör politiken en hel del för att främja jämställdhet mellan kvinnor och män. Statens engagemang för jämställdhet handlar om flera viktiga demokratifrågor: (i) hur makten och inflytandet i samhället ska fördelas jämnare mellan kvinnor och män (ii) hur utbildningen ska bli mer jämställd (iii) hur mäns våld mot kvinnor ska upphöra

Jämfört med andra länder har Sverige kommit långt. Men det finns fortfarande en hel del att fundera över kring kvinnors och mäns ställning i samhället.

Diskussionsfrågor

- ▲ Varför har vi ojämställdhet i Sverige? Vilka är de allvarligaste bristerna med jämställdhet? Inom vilka områden?
- ▲ Är det bra eller dåligt att staten sysslar med jämställdhet?
- ▲ Hur mycket kan staten göra? Finns det andra utanför politiken som också bör spela en roll? Vilka då?
- ▲ Varför det är viktigt att både kvinnor och män engagerar sig i politiken, och att både unga kvinnor och män blir aktiva i politiken?
- ▲ Vilken roll bör unga personer ha i en demokrati? Och vilken roll spelar du?

